

Een middagje Natuurhistorisch Museum Rotterdam

(Fotoverslag G&H en Natuurhistorisch Museum Rotterdam)

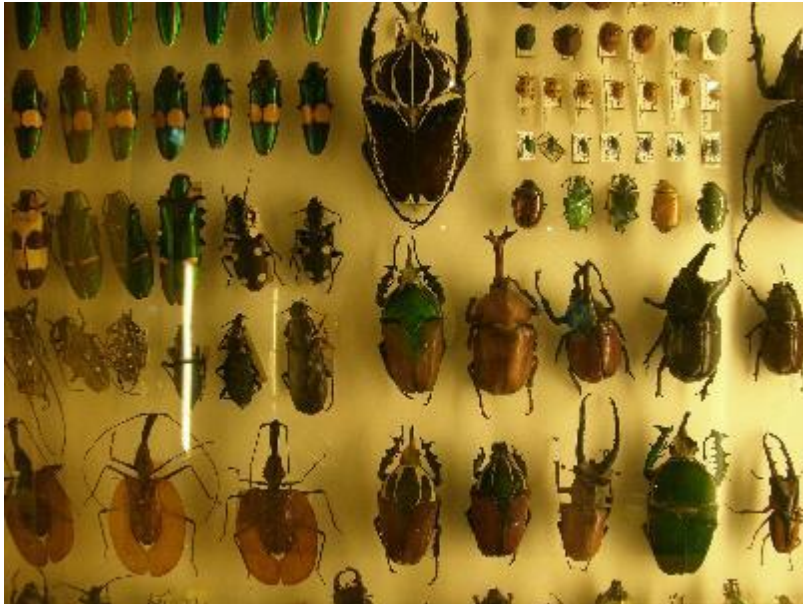
Afbeelding 1. | In het centrale trappenhuis ‘zweppen’ drie walvissen rond, daarvan staan er twee op deze foto: tuimelaar (boven) en gewone dolfijn.

Wij bezochten het oergezellige Natuurhistorisch Museum Rotterdam, gelegen in het Museumpark in Rotterdam. De aanleiding vormde de tijdelijke tentoonstelling ‘Zeeuwse Oerwalvissen - topfossielen uit de Westerschelde’. In deze expositie zijn unieke fossielen tentoongesteld. We zien er de vrijwel complete schedels van walvissen, spitsnuitdolfijnen en van een oeroude La Plata dolfijn waarover u in een recent nummer van Grondboer & Hamer las (Post & Reumer, 2018), maar ook haaienwervels, enorme haaiantanden, ongeprepareerde botten en natuurlijk nog veel meer. Alle fossielen zijn door expedities van het museum onder leiding van honorair conservator Klaas Post opgevist uit een klein gebied in de Westerschelde nabij Terneuzen en vormen samen een fauna van 7,5 tot 8,8 miljoen jaar oud (Post & Reumer, 2016; Post et al., 2017). Nooit eerder werd zo’n goed bewaard faunacomplex met zoveel soorten walvisachtigen in Europa gevonden. Het zijn schitterende stukken!

In de centrale vestibule

Op de begane grond, van onder de trap uit, volgt een muurschildering van twee wolharige mammoeten u op de voet. Deze schitterende muurschildering door J.P. Brinkerink is zo uitgevoerd, dat ze u ook nog aankijken op de bovenverdieping. In het trappenhuis zwemmen drie tandwalvissen rond en kunt u ook nog de prachtige tropische zeeschildpadden met hun gevlamde schilden bewonderen. Eigenlijk valt er in dit museum in ieder hoekje wel iets te bekijken en te leren.

Vanuit de hal op de begane grond, wandelden we eerst rechtdoor, in de richting van de tentoonstelling Biodiversiteit met de vele vitrines met de geprepareerde dieren erin. Wat een collectie, je kijkt je ogen uit, zo enorm veel te bekijken daar. Kasten vol met kevers, bijen, mieren en andere insecten uit de hele wereld. Wat een variatie en wat een kleurenpracht. Daarnaast natuurlijk heel wat glazen potten met dieren op sterk water. We kiekten natuurlijk even wat schitterende soorten... In deze tentoonstelling maken de bezoekers kennis met de veelheid aan soorten op aarde en ook met hun evolutie: de soorten zijn volgens recente fylogenetische inzichten opgesteld van oud (zoals kwallen) naar jong (de gewervelden).

Afbeelding 2. | *In een van de kasten prijkt een groot aantal schitterende kevers, hier en daar wel wat scheefgezakt, want vastgepind met een speld na hun overlijden.*

Daarna vervolgden wij onze weg naar de ruimten met de tentoonstellingen Uitslovers (opmerkelijke prestaties in het dierenrijk) en Pure Veerkracht (over stadsnatuur).

In de Parkzaal met de Zeeuwse Oerwalvissen

We kwamen daarna aan in de ruimte met de walvissen: ‘woww, wat een fossiele resten zijn er uit onze Westerschelde opgevist!’

Afbeelding 3. | De schedels van de diverse walvisachtigen, waaronder vinvissen (rechts) en spitssnuitdolfijnen (midden).

Op het golvende en oersterke meubel dat door Tony Skelton gemaakt werd en geïnspireerd is op de romp van de garnalenkoter UK 12 (de roestplekken en klinknagels zijn er met zorg, waarheidsgetrouw op aangebracht), waarmee de fossielen zijn opgevist, prijken de enorm zware schedels van de diverse walvisachtigen. Aan de muur bevindt zich een schitterende reconstructieschildering van de hand van Remie Bakker met een zee-tafereel waarin een deel van de fauna is weergegeven.

Afbeelding 4. | *De schildering met het zee-tafereel. We zien roofpotvissen, een lederschildpad, een plankton-etende reuzenhaai en een maanvis te midden van een schol kwallen. Op de achtergrond zien we haaien. Van al deze dieren zijn hier fossiele resten te bewonderen. Schilderij door Remie Bakker.*

Denk nou niet bij die schedels: 'oh, even opgevist, opgedroogd en klaar?' Op een lange toonbank, rechts in de ruimte, ligt een compilatieskelet van een vinvis, bestaand uit nog ongeprepareerde brokken zandsteen met onderkaken, een schedel, wervels en flipperdelen. Wat een werk moet hier nog aan gebeuren, als ingewijde word je bijna moe van de aanblik van die nog ruwe opgetakelde gigantische vondst. Maar links staan dus al netjes de diverse schedels te prijken: elk het resultaat van vele honderden uren nauwkeurig preparerwerk.

Afbeelding 5. | *De diverse schedels van de oerwalvissen.*

Mijn favoriet is de uitgestorven La Plata dolfijn *Scaldiporia vandokkumi*. Deze dolfijn is onderdeel van de familie Pontoporiidae. Tegenwoordig leeft er nog maar een soort van deze familie, de moderne La Plata dolfijn *Pontoporia blainvillei*. Het aangetroffen schedeltje is vrijwel puntgaaf en slechts 21 cm lang (het puntje van de snuit ontbreekt). Het is bijzonder goed bewaard gebleven zodat de kenmerken van de schedel goed beschreven en vergeleken konden worden met alle recente en fossiele verwanten: het bleek een nieuwe soort die de naam *Scaldiporia vandokkumi* kreeg. Het is de best bewaard gebleven schedel van deze familie buiten Zuid-Amerika en het stuk levert dus nieuwe inzichten in de vroegere diversiteit van deze familie op (Post & Reumer, 2018).

Een ander belangrijk stuk is de grootste en zwaarste schedel die te zien is: een nog niet gedetermineerde, waarschijnlijk nieuwe soort behorende tot de uitgestorven familie Cetotheriidae. Deze familie stierf zo'n 3 miljoen jaar geleden uit. Het waren baleinwalvissen, maar ze weken op bepaalde punten af van alle moderne baleinwalvissen: ze hadden alleen in het achterste deel van hun bovenkaak baleinen, terwijl aan de achterzijde van hun onderkaak een vreemd uitsteeksel zat waarvan de functie nog altijd onbekend is. De beide onderkaken zitten nog op hun originele positie tegen de schedel aan en daardoor is het onmiskenbaar dat we hier naar een lid van de Cetotheriidae kijken. De schedel is meer dan 90 cm breed en daarmee is dit de grootste soort uit deze familie.

In de ruimte kunt u ook alles lezen op tekstborden met grote afbeeldingen die boven de fossiele resten hangen. Elk bord behandelt een familie waarvan fossiele schedels zijn gevonden: de La Plata dolfijnen, de spitssnuitdolfijnen, de vinvissen en de cethotheren. Afbeeldingen van levende vertegenwoordigers of nauwe verwanten geven een mooi beeld bij de fossiele schedels.

Afbeelding 6. | *De La Plata dolfijn op het bord: wat een schatje is het toch. Wij publiceerden er al een artikel van Klaas Post en Jelle Reumer (La Plata dolfijnen in de Westerschelde) over in Grondboor & Hamer, jaargang 72, nummer 3, 2018.*

Opgeraapt, Opgevist, Uitgehakt

Na al deze geweldige impressies, wandelden we naar boven, want daar in de zaal 'Opgeraapt, Opgevist, Uitgehakt' zijn ook de fossielen (de diverse schelpen en koraaltjes) uit Winterswijk (Miste) te vinden. Een hele reeks schalie platen uit de Winterswijkse steengroeve toont de vele pootafdrukken die de vroege reptielen daar achterlieten gedurende het Trias. In grote vitrines vonden we de mooie ammonieten uit het Vroeg-Krijt; joekels! Een afgietsel van de mosasaurus, bijgenaamd 'Het beest van Maastricht' is er ook nog in een grote vitrinekast te bewonderen.

Tot slot

De tentoonstellingen zijn dik uw toegangskaartje waard. Tot en met 19 mei 2019 zijn de Zeeuwse Oerwalvissen te zien. Veel plezier bij uw bezoek aan dit schitterende, klein maar fijne, museum! Wat een prachtige dieren: pas alsjeblieft goed op de nog levende dieren op onze Aarde want ze zijn onbetaalbaar.

Afbeelding 7. | *De tropische zeeschildpadden hebben mooi gevlamde schilden. Wat een prachtige dieren: pas alsjeblieft goed op de nog levende dieren op onze Aarde.*

Link

- <https://www.hetnatuurhistorisch.nl/bezoek>

- **Post, K. & J.W.F. Reumer, 2016.** *History and future of paleontological surveys in the Westerschelde Estuary (Province of Zeeland, the Netherlands)* - *Deinsea* 16: 1 – 9.

- **Post, K. & J.W.F. Reumer, 2018.** *La Plata dolfinen in de Westerschelde. Grondboor & Hamer, jaargang 72, nummer 3, 2018.*

- **Post, K., S. Louwye & O. Lambert, 2017.** *Scaldiporia vandokkumi, a new pontoporiid (Mammalia, Cetacea, Odontoceti) from the Late Miocene to earliest Pliocene of the Westerschelde estuary (The Netherlands)* *PeerJ* 5:e3991 <https://doi.org/10.7717/peerj.3991>